

- 01 -

*Associació de veïns
Dalt la Vila*

Plaça Constitució, 5 baixos
Av. Martí Pujol, 280-288 baixos
avvdaltlavila@gmail.com

MIREM ENRERE:

El Carrer de la Costa d'en Real per Joan Expósito (fotografies J. Expósito 2005)

El carrer de la Costa no és només el més típic de Badalona, sinó que també és un dels més antics. Probablement data del moment fundacional de la ciutat. Si més no això semblen confirmar les restes de la claveguera romana descobertes a la part baixa del carrer durant les obres d'enderrocament de Can Nyorra i la construcció de vivendes amb el plafó ceràmic de la venus a la façana.

A meitat del carrer, on avui hi ha el carrer Germà Bernabé, s'hi alçava l'edifici neoclàssic de Can Real, un dels més bonics de Dalt de la Vila i que durant molts anys li donà nom: la Costa d'en Real. Aquest edifici construït el 1801, i del qual no es tenen gaire dades, fou la seu del Círcol Catòlic entre 1896 i 1903, any en què va ser enderrocat. Es va substituir per un altre de molt desafortunat i que també fou enderrocat. S'hi va obrir el nou carrer i es van construir uns edificis d'ús públic.

El carrer de la Costa era el camí que baixava des de Dalt de la Vila fins al mar, i era la via més habitual entre la Sagrera de Santa Maria i el sorral de baix a mar. El Baró de Maldà diu en el seu calaix de Sastre "anem a l'església de Santa Maria pujant la forta pendent de lo carrer empedrat". Com que encara no s'havia obert el carrer del Temple, aquest era l'únic camí que duia a la plaça de la parròquia de Santa Maria. També servia de desguàs de les aigües pluvials de Dalt de la Vila. Era, a més, la comunicació normal entre Dalt la Vila i el barri mariner. Així doncs, d'alguna manera, era el carrer Major. Amb els anys se'n va edificar la continuació per la banda de mar i sorgiren els carrers de Sant Anastasi i del Mar.

Pel carrer de la Costa, hi passaven totes les processons de Badalona. La de dijous Sant, però, resultava especialment difícil a causa del pendent, perquè s'havia de baixar amb els misteris a coll. A partir de l'any 1775 es va invertir l'ordre de l'itinerari. La processó s'hi feia de pujada i no de baixada.

Per evitar les destrosses que hi produïen els aiguats, l'any 1842 l'ajuntament va encarregar un projecte a l'arquitecte Francesc Renart, que va decidir fer-hi escales. La idea no va prosperar i, finalment, es va resoldre amb el sistema de peces de terra cuita de cantell, que encara perdura i que, malgrat el seu estat de deixadesa, dona tanta gràcia al carrer de la Costa.

- 02 -

*Associació de veïns
Dalt la Vila*

Plaça Constitució, 5 baixos
Av. Martí Pujol, 280-288 baixos
avvdaltlavila@gmail.com

MIREM ENRERE:

“La baixa de Can Tiranasi” per la seva proximitat amb la masia per Joan Expósito (fotografies J. Expósito 2005)

Aquesta casa, fins fa poc molt degradada, és de finals de 1890. Situada a la cruïlla dels carrers de Sant Sebastià i de la Costa, fou coneguda com la casa baixa de can Tiranasi per la proximitat amb la masia que duia aquest nom. Però sempre va ser una casa independent per a masovers de Badalona i no tenia res en comú amb la masia.

Entre els anys 1935 i 1940 va ser la seu de l'Agrupació Excursionista de Badalona. També va ser seu del Museu. S'hi guardaven les troballes arqueològiques, recollides dels llocs excavats fins a aquell moment a Badalona -especialment les del Clos de la Torre-, entre les quals, la Venus de Badalona, la Tabula Hospitalis... El 1940 la casa va ser saquejada i clausurada per les forces d'ocupació o alliberació (una opinió molt subjectiva).

L'Ajuntament de Badalona ha recuperat la masia. L'ha reformat sense respectar una part de les premisses de l'Estudi Diagnosi i Propostes d'Actuació per a la Rehabilitació del Nucli Històric del barri de Dalt de la Vila, aprovat el 2 de Maig de 2007. Tot i que això es va remarcar diverses vegades al director del Departament de Patrimoni de l'Ajuntament abans que les obres acabessin, mai no va donar una resposta.

Amb tot, la idea de cedir la masia a La Sargantana, al Centre Excursionista de Badalona i a Òmnium Cultural ha estat molt ben rebuda.

- 03 -

Associació de veïns
Dalt la Vila

Plaça Constitució, 5 baixos
Av. Martí Pujol, 280-288 baixos
avvdaltlavila@gmail.com

MIREM ENRERE:

La rectoria de Santa Maria per Joan Expósito

El carrer de la Quintana Alta (nom llatí de la quintana o límit habitat en l'època romana) és un carrer costerut i de traçat irregular que va des del carrer Barcelona al carrer Sant Josep i de Rosés. El primer carrer a la dreta és el carrer de Dalt, durant uns anys anomenat carrer de la Rectoria Nova i, més endavant, carrer de la Mongia, perquè a finals de l'any de 1865 s'hi traslladà la rectoria de Santa Maria des de la masia de Ca l'Andal.

A la façana de la casa núm. 29 del carrer de Dalt es conserva un finestral gòtic, i les cases núms. 42, 44 i 46 conserven a la façana uns curiosos i interessants esgrafiats del segle XIX. Durant uns anys la casa núm. 34 o 36 es va fer servir de presó. A la cantonada del carrer Vilamajor, a Cal Pino, hi havia hagut una taverna molt freqüentada; el casolot va ser enderrocat i s'hi va fer una nova construcció a finals de 1998.

La rectoria de Santa Maria esta catalogada com a Masia, per la data de la construcció.

Els reculls històrics, però, mostren que aquest edifici, construït al s. XVII, va ser aixecat expressament perquè hi visqués el rector de la parròquia de Santa Maria, que aleshores era l'única parròquia de Badalona. Mossèn Joan

Pere Ester, que l'any 1675 havia estat nomenat vicari perpetu de Badalona, va ser el primer rector que va residir-hi. Fins aleshores, ningú no ho feia perquè no hi tenien casa. Abans, Mossèn Joan Pere Ester havia viscut a Ca l'Andal. Les obres de la rectoria de Santa Maria van començar l'any 1685 i es van acabar uns dos anys més tard. Els feligresos conreaven els camps que envoltaven la masia.

La casa rectoral de Santa Maria és de l'any 1687, però fins al cap d'un segle no es van aixecar les arcades i el mur que envolten l'edifici.

De fet, sobre la porta d'entrada a la rectoria, hi ha la data 1780 gravada a la pedra. És la data de la construcció del passeig d'arcades, dels xiprers i del mur exterior. A la façana de la casa rectoral, en una pedra gravada amb una creu situada sobre la porta dovellada de la casa, hi ha la frase *Domus praeposita (.....) ecclesiae bar a fonamentis erecta annu 1685*.

Durant els fets de Juliol de 1936, la rectoria va ser quasi destruïda. A finals de 1950 es va considerar que calia reconstruir-la i el 1951 es van començar les obres. Es va recuperar la pedra de la llinda amb la creu i la inscripció 1685, la partida de naixement de rectoria.

Rectoria nova de Santa Maria del 1687

Vista dels porxos de l'entrada de la rectoria aixecats als anys de 1780
Fotografia Museu Municipal

*Associació de veïns
Dalt la Vila*

Plaça Constitució, 5 baixos
Av. Martí Pujol, 280-288 baixos
avvdaltlavila@gmail.com

MIREM ENRERE:

Plaça de la Constitució, aglutinador de Dalt la Vila per Joan Expósito

Plaça de la Constitució des de la plaça de la Font al 1930 foto Museu Municipal

La Plaça de la Constitució és sens dubte la plaça més antiga de la nostra ciutat. El 1112, es construïren les primeres cases a l'entorn de l'església de Santa Maria, i foren l'inici del seu perímetre. Al 1740 l'anomenaven Plaça de Badalona i l'any 1821 se li va canviar el nom per el que té actualment.

En un principi tenia la funció d'aglutinar Dalt de la Vila. Tots els camins d'entrada o sortida del barri tenien l'origen en aquesta plaça; s'hi celebrava el mercat setmanal i les festes tradicionals. També es debatien aquí els problemes que afectaven al poble. casa de Can Seriol (Can Planes) presideix la plaça; el pas dels anys i les modificacions que ha sofert no li ha fet perdre el seu aire de masia urbana.

Altres de les edificacions properes son del segle XVIII tot i que també han estat molt reformades. Al número 6 s'hi va allotjar el primer ajuntament de Badalona, fins que al 1854 va ser traslladat a l'actual Plaça de la Vila. A la façana d'aquesta finca es pot llegir una placa amb l'inscripció:

"En defensa dels drets de Catalunya 1714 – 1998"

La Plaça Constitució està envoltada per carrers peculiars: el carrer de la Plaça curt i un xic tortuós; carrer Vilamajor estret i corbat, carrer de Barcelona costerut amb pendent i un gir al principi; carrer de Sant Antoni de Pàdua sense sortida formant un cul-de-sac, carrer de la Plaça de la Font un tros de carreró estret sense sortida i la plaça d'enllaç amb el carrer de la Costa. Al centre de la Plaça Constitució hi ha un font pública, de forma quadrada, amb dues piques decorades amb rajoletes blanques i blaves. A la part superior, la font està coronada amb una mitja esfera gravada que té al seu damunt una gerra com a parterre d'una atzavara; es molt similar a la que hi ha a la plaça de Pau Casals. A l'estiu, l'ombra que fan els dos plàtans que hi ha a prop de la font, fan que la Plaça Constitució sigui un indret d'allò més agradable on poder gaudir d'ombra i serenor.

El conjunt evidència la importància d'aquesta plaça en el passat com a eix vertebrant de la vida de Dalt la Vila.

MIREM ENRERE:

“Ca l'Amigó i la Plaça de Pau Casals” per Joan Expósito

Ca l'Amigó fou projectada per l'arquitecte en Joan Amigó i Barriga -1875 / 1958- (un dels arquitectes que més incidència modernista ha deixat a la nostra ciutat) per a ser la vivenda del mestre d'obres en Jaume Botey, el 1916. Pot estranyar que s'anomeni Ca l'Amigó en lloc de Can Botey, cosa que seria el més normal però, tota vegada que en Jaume Botey era el padrastre familiar.

En el terreny que ocupa la casa Canyadó. Alguns elements que estan situats a la casa que la curiosament, el projecte l'arquitecte Amigó donat que municipal de Badalona, la va L' edifici fou bastit en un que des de el jardí és la planta semi soterrani. (antigament de Sant Anastasi i Passeig a m b m o t i u d e l a l'obertura de l'actual Via

Masia Torre de Ca l'Amigó foto J.Expósito 2004

indefinit, eclèctic, on s'hi barregen tendències del modernisme final, i fins i tot d'un cert medievalisme. Té molts encerts arquitectònics; la solució del porxo d'entrada, les dues torres, una de quadrada i una de rodona, amb una coberta cònica, que sobresurten lleugerament per sobre de la teulada.

També cal assenyalar unes rajoles de ceràmica situades damunt de la porta amb la imatge de Sant Jordi, matant el dragó, i una llegenda “gloriós Sant Jordi sigueu amb nosaltres”. En moltes de les obres de Joan Amigó, en un lloc o en un altre, existeix la icona de Sant Jordi o del drac molt testimonial de la seva empremta.

A partir de 1959 i amb l'obertura del carrer de Sant Roc, després anomenat de Santa Eulàlia, s'hi situaria la porta al nou carrer, i que actualment fa d'entrada general. Gairebé tot el mobiliari de la casa, que va ser fet per Gaspar Homar, un dels bons moblistes del modernisme de Catalunya, es va treure de la casa i va passar a d'altres mans durant la transformació de la casa Amigó en la seu de l'escola Jungfrau (de 1972 a 1998), i després passà a mans d'altres institucions escolars. Actualment Ca l'Amigó forma part d'un complex hospitalari, en transformació i ampliació per ús de l'Hospital Municipal de Badalona.

Plaça de Pau Casals amb la seva Font al centre.

Al centre del carrer de Sant Sebastià es forma una petita plaça, dedicada al mestre Pau Casals segons l'acord del Ple Municipal del 4 /11/1976, en homenatge a qui va difondre a tot el món la identitat Catalana, en el discurs a les Nacions Unides i també en totes les seves intervencions públiques, sense oblidar l'Himne de les Nacions Unides, estrenat al 1971, i de l'Oratori “ El Pessebre ” amb text de Joan Alavedra.

La font, situada al centre de la plaça, fou construïda al 1922, segons la data escrita en la mitja esfera de ceràmica que remata el bloc de la font. Amb una estructura molt similar a la font existent a la plaça Constitució, i que juntament amb la casa de Ca l'Amigó, serveix per donar un aire molt peculiar i acollidor d'aquell petit racó de Dalt de la Vila.

Els dracs tan particulars a quasi totes obres de l'arquitecte Amigó a Badalona, també els trobem a la jardinera de ferro que corona la font, un disseny original del mateix arquitecte.

Amb motiu de la Febre Grogua de l'any de 1821, s'organitzà una processó per tot el barri de Dalt la Vila, presidida per la imatge de Sant Sebastià. Per aquest motiu els veïns varen decidir situar-hi una fornícula amb la imatge del Sant en una casa al centre de la plaça, quasi davant de la font. Avui en desconeixem on és guardada aquella imatge.

Font al centre de la plaça de Pau Casals del any de 1922
Amb la peculiar jardinera de Ferro de Joan Amigó.

MIREM ENRERE:

Masia de Can Blanc de les Eres - Situada al carrer de les Eres de Dalt de la Vila. Fou construïda a finals del s. XVII i reformada al s. XVIII. i també de nou als finals del s. XIX i XXI.

El 20 de Juny de 1682, Eulàlia Anglada, vídua de Pere Anglada, va vendre al ciutadà honorat de Barcelona i doctor en Medicina, En Jacint Blanch, tot aquell tros de terra anomenada les "Eres de la Sagrera". Hi fou construïda una casa que confrontava amb el camí que va des del carrer de les Eres, al camí de la Plaça.

entrada a la masia de Can Blanc de les Eres foto Museu.

Ocupà una peça de terra, una "era", que hi havia en aquell indret i estava emplaçada al carrer de les Eres, formant part del mateix turó on s'aixeca la Parròquia de Santa Maria. Ja des del s. XVI tenim notícia que tota la part de terrenys compresa entre els carrers de Barcelona, Sant Sebastià i de la Costa d'en Reial, estava ocupada per les diverses "eres" pertanyents a diferents cases de pagès de la població.

L'any 1697 Badalona fou saquejada per les tropes franceses comandades per el Duc Vedomo. El Doctor Blanch, el 14 de desembre de 1698, lliurà al Veguer de Barcelona una instància demanant una indemnització pels danys que l'exèrcit invasor havia causat a les seves propietats que, segons constava, pujava unes 200 lliures.

A principis del 1700, el Doctor construï dues cases al carrer de les Eres, més conegut pel carrer del Joc de la Pilota perquè s'hi acostumava a practicar aquesta mena de joc. A partir de 1797 els patis de la casa foren encerclats per una paret.

Durant la guerra de d'independència, En Josep Antoni Blanch, vingué a viure a Badalona i per causa de les privacions i urgències en què es trobà a causa dels trastorns de la guerra, hagué de vendre una part de la propietat a Salvador Pujol i Garriga, de Badalona. Com a conseqüència d'un saqueig que feren les tropes franceses a la seva casa, l'hi desaparegueren tots els papers que hi tenia, i això consta escrit el 30 de març de 1813. En un Cens efectuat a la nostra Vila l'any 1822 s'assenyalava que el c/. de les Eres ja tenia 16 cases.

Des d'aquelles dates fins avui, no consta cap fet digne d'esment, tan sols la desaparició de la família Blanch i la transformació total que sofrí la masia a finals del s. XIX. Avui es una multipropietat, totalment reformada i actualitzada, fins i tot els actuals propietaris han tancat l'accés al què va ser la casa pairal amb un barri de ferro per mantenir una petita privacitat dins de la gran ciutat.